

Poučení rodičů o rodičovské odpovědnosti upravené zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“)

Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově. Rodičovská odpovědnost náleží oběma rodičům stejně, manželství rodičů není podmínkou. Rodiče mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině. Rodičovskou odpovědnost vykonávají rodiče v souladu se zájmy dítěte a ve vzájemné shodě. Hrozí-li při rozhodování o záležitostech dítěte nebezpečí z prodlení, může jeden z rodičů rozhodnout nebo dát přivolení sám; je ale povinen neprodleně sdělit druhému rodiči, jaký je stav věci.

PRÁVA A POVINNOSTI RODIČŮ:

- zajistit morální a hmotný prospěch dítěte
  - důsledně chránit zájmy dítěte
  - řídit jeho jednání
  - vykonávat nad ním dohled, který odpovídá stupni jeho vývoje
  - usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, ale i práv jiných osob a veřejného pořádku (dítě je povinno se těmto opatřením podřídit)
  - vzájemně si sdělit vše podstatné, co se týká dítěte a jeho zájmů
  - při výkonu svých práv a povinností mají právo požádat o pomoc orgán sociálně právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“)
- vznikají narozením dítěte a zanikají nabytím jeho zletilosti tedy nabytím svéprávnosti, ke které může dojít také uzavřením manželství nebo přiznáním svéprávnosti.

RODIČOVSKÁ ODPOVĚDNOST

- Je souhrn práv a povinností rodičů při:
- **péči o dítě a jeho ochraně**, která zahrnuje zejména péči o jeho zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, **v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště,**
  - **zastupování dítěte** - dítě má způsobilost k právním úkonům, které jsou přiměřené jeho rozumové a volní vyspělosti vzhledem k věku; v případech, kdy dítě tuto způsobilost nemá, zastupují ho rodiče, kteří jsou jeho zákonnými zástupci. Nedohodnou-li se rodiče, který z nich dítě při právním jednání zastoupí, rozhodne soud na návrh rodiče, který z rodičů bude za dítě právně jednat a jakým způsobem. Rodiče jako zákonní zástupci mohou pro vyřízení záležitosti dítěte, nejedná-li se o záležitost osobního stavu, uzavřít smlouvu o zastoupení osobou s odbornými znalostmi, popřípadě i jinou vhodnou osobou.
  - **péči o jmění dítěte** – rodiče mají povinnost a právo pečovat o jmění dítěte a spravovat ho jako řádní hospodáři.; příjmy z majetku dítěte lze využít pro jeho vlastní výživu (tím však nezaniká zákonná vyživovací povinnost ze strany rodičů) nebo přiměřeně pro potřeby rodiny.
- Jestliže jeden z rodičů nežije, není-li znám, není svéprávný v plném rozsahu, popřípadě je jeho rodičovská odpovědnost nebo její výkon pozastaven, omezen nebo je jí rodič zbaven, náleží rodičovská odpovědnost druhému rodiči.

Příloha č. 3 – Poučení rodičů o rodičovské odpovědnosti upravené zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“)

Vyživovací povinnost a právo na výživné nejsou součástí rodičovské odpovědnosti; jejich trvání nezávisí na nabytí zletilosti ani svéprávnosti.

- Na výchově dítěte se též podílí manžel nebo partner rodiče dítěte, žije-li s dítětem v rodinné domácnosti. To platí i pro toho, kdo s rodičem dítěte žije, aniž s ním uzavřel manželství nebo registrované partnerství, žije-li s dítětem v rodinné domácnosti.
- Nedohodnou-li se rodiče v záležitosti, která je pro dítě významná zejména se zřetelem k jeho zájmu, rozhodne soud na návrh rodiče; to platí i tehdy, vyloučil-li jeden rodič z rozhodování o významné záležitosti dítěte druhého (jedná se o nikoli běžné léčebné a obdobné zákroky, např. určení místa bydliště, volba vzdělání nebo pracovního uplatnění dítěte).
- V případě, že rodiče nežijí spolu a nejsou schopni se dohodnout o úpravě péče o nezletilé dítě, může soud, a to dokonce i bez návrhu rozhodnout, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak bude každý z rodičů přispívat na jeho výživu.
- Změní-li se poměry, soud změní rozhodnutí týkající se výkonu povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti i bez návrhu.

Občanský zákoník v zájmu nezletilých dětí upravuje zvláštní opatření při výchově dítěte. Těmi mimo jiné jsou výchovná opatření, upravená v § 13 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o SPOD“ a v § 925 OZ. Mohou být uložena obecním úřadem obce s rozšířenou působností nebo soudem a jsou to:

- **napomenutí,**
- **dohled,**
- **omezení,**
- **využití odborné poradenské pomoci nebo povinnost účastnit se prvního setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu 3 hodin nebo terapie.**

Může to být i:

1) Uložení povinnosti rodičům využít pomoc odborného poradenského zařízení (§12 zákona o SPOD)

- pokud dítěti nezajistili odbornou pomoc, ačkoliv ji dítě nezbytně potřebuje a OSPOD takovou pomoc předtím doporučil,
- pokud nejsou schopni řešit problémy spojené s výchovou dítěte bez odborné poradenské pomoci, zejména při sporech o úpravě výchovy dítěte nebo úpravě styku s dítětem,
- nevyužili možnosti odborné poradenské pomoci potřebné k překonání problémů rodiny a k odvrácení umístění dítěte do náhradní péče nebo nedbali na doporučení spolupracovat s pověřenými osobami, poskytovateli odborných poradenských služeb nebo mediátorem.

2) Podat k soudu návrh na dočasné odejmutí dítěte z péče rodičů (§13a zákona o SPOD)

vyžaduje-li to zájem dítěte a ostatní učiněná opatření, nevedla k nápravě, může soud nařídit dítěti tříměsíční pobyt ve vhodném zařízení:

- **středisko výchovné péče,**
- **zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,**
- **zařízení poskytovatele zdravotních služeb (vyžaduje-li to zdravotní stav dítěte),**
- **domov pro osoby se zdravotním postižením.**

3) Zásahy do rodičovské odpovědnosti podle OZ

Vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud rozhodnout o:

- **pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti**
pokud rodiči brání ve výkonu rodičovské zodpovědnosti závažná okolnost,
- **omezení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu**
pokud rodič řádně nevykonává své povinnosti; soud konkrétně vymezí rozsah práv a povinností, na které omezení dopadá,
- **zbavení rodičovské odpovědnosti**
pokud rodič výkon své rodičovské odpovědnosti zneužívá nebo ji závažným způsobem zanedbává, popř. dopustil-li se úmyslného trestného činu proti svému dítěti či ke spáchání trestného činu použil své dítě mladší 15 let, nebo spáchal trestný čin jako spolupachatel, návodce, pomocník či organizátor trestného činu spáchaného jeho dítětem, soud posoudí, nejsou-li to důvody pro zbavení jeho rodičovské zodpovědnosti,
- **svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu nebo do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc nebo do zařízení pro výkon ústavní výchovy**, pokud to vyžaduje zájem dítěte, jehož výchova je vážně ohrožena nebo narušena.

Pozastavením, omezením ani zbavením rodičovské odpovědnosti nezaniká vyživovací povinnost rodiče vůči dítěti!

Práva a povinnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí podle zákona o sociálně - právní ochraně č. 359/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů:

Orgán sociálně-právní ochrany dětí (obecní úřad a obecní úřad obce s rozšířenou působností)

- je povinen poskytnout ohroženému dítěti odpovídající pomoc, (**§9, odst. 1**)
- je povinen na žádost rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu poskytnout jim v rozsahu své působnosti pomoc při výkonu jejich rodičovské odpovědnosti, (§9 odst1)
- je povinen sledovat nepříznivé vlivy působící na děti a činit opatření k jejich omezování, (§3)
- je povinen poskytnout pomoc rodičům po umístění jejich dítěte do zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy nebo do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (pomoc při uspořádání rodinných poměrů tak, aby umožnily návrat dítěte do rodiny),
- je oprávněn uložit rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu povinnost využít pomoc odborného poradenského zařízení nebo uložit výchovné opatření, (**§12, §13**)
- je oprávněn podávat soudu návrhy a podněty k opatřením týkajícím se výchovy dětí a péče o ně, (**§14, §16**)
- je oprávněn navštěvovat dítě a rodinu (v níž dítě žije) v obydlí a v místě, kde se zdržuje, (**§52**)
- je oprávněn zjišťovat v místě bydliště dítěte, ve školském zařízení, zdravotnickém zařízení, v zaměstnání nebo v jiném prostředí, kde se dítě zdržuje, **jak** rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu o dítě pečují, v jakých sociálních podmínkách dítě žije a jak se dítě chová, (**§53**)
- zaměstnanci OSPOD jsou oprávněni pořizovat obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy dítěte a prostředí, v němž se zdržuje, (**§52**)
- je oprávněn požadovat sdělení informací potřebných k výkonu sociálně-právní ochrany od státních orgánů, zaměstnavatelů, právnických osob (zejména školská

Příloha č. 3 – Poučení rodičů o rodičovské odpovědnosti upravené zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“)

zařízení), od fyzických a pověřených osob a poskytovatelů sociálních nebo zdravotních služeb, (§53)

- je povinen na vyžádání poskytnout potřebné údaje soudu, orgánům činným v trestním řízení, správnímu orgánu, orgánu sociálního zabezpečení, orgánu pomoci v hmotné nouzi a státní sociální podpory, státnímu zastupitelství, krajskému úřadu, Probační a mediační službě, obecní policii, pověřené osobě a jiným subjektům určeným zákonem, (§51)
- je oprávněn požadovat po rodičích nebo jiných osobách odpovědných za výchovu splnění jejich povinností:
  - * spolupracovat s OSPOD při ochraně zájmů a práv dítěte (§53 odst. 2)
  - * předložit na vyžádání listiny a další doklady a poskytnout nezbytné informace potřebné pro výkon sociálně-právní ochrany (§53 odst. 2)
  - * umožnit zaměstnanci OSPOD návštěvu v obydlí nebo jiném prostředí, kde dítě žije nebo se zdržuje (§ 53 odst. 2)
  - * dostavovat se na výzvu k jednání s OSPOD, (§ 53 odst. 2)
- je oprávněn vést evidenci dětí, jimž je poskytována sociálně-právní ochrana – k těmto dětem vede spisovou dokumentaci, (§ 55)
- je oprávněn zpracovávat vyžádané osobní údaje v rozsahu potřebném pro zajištění sociálně-právní ochrany, a to i takové, které jsou zvláštním předpisem (zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů) označeny jako citlivé, (§ 55)
- je oprávněn rozhodnout o zamítnutí písemné žádosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte o nahlédnutí do vedené spisové dokumentace, pokud by to bylo v rozporu se zájmy dítěte, (§ 55 odst. 6)
- zaměstnanci OSPOD jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými se při výkonu sociálně právní ochrany seznámili (výjimkou je výše uvedená povinnost poskytovat údaje potřebné soudu, orgánům činným v trestním řízení aj.). (§ 57)

Svým podpisem potvrzují, že výše uvedenému poučení a informacím jsem plně porozuměl/porozuměla

V Praze dne.....

Matka: .....
Jméno a příjmení *podpis*

Otec: .....
Jméno a příjmení *podpis*

Jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte: .....
Jméno a příjmení *podpis*

Za OSPOD předala
poučení: .....
Jméno a příjmení, funkce *podpis*